

Uvodnik

Nismo brez idej, nimamo prostora!

Kakšne prostore nam danes odpira umetnost, kako in katere prostore sploh materializira? Zakaj so danes tako pogosti umetniški projekti, festivali in dogodki, ki so vezani na specifične, ne nujno tradicionalne, posameznim disciplinam pripadajoče lokacije? Rečemo lahko, da je eden ključnih razlogov za tako stanje marginalizacija umetnosti, zlasti tiste, ki je kritična do sodobnih družbenih ideologij, ki usmerjajo načine delovanja in ustvarjanja. Ko danes razmišljamo o prostoru in umetnosti, ne moremo razmišljati zgolj skozi estetsko motivirane principe in metode, saj je tema prostora še bistveno bolj motivirana s produkcijsko logiko sodobne umetnosti, kjer izbira prostora ali njegova artikulacija zavzemata dimenzijo politične geste. Bolj kot kadar koli prej sodobno scensko umetnost med drugim opredeljuje boj za urbani prostor, začetke tega boja lahko povežemo z avantgardističnimi gibanji na začetku 20. stoletja. Ta boj poteka tako na formalnem kot tudi na produkcijskem nivoju. Se pravi, na eni strani gre za osvobajanje in redefiniranje italijanske črne škatle z vnašanjem novih prvin in vzpostavljanjem drugačnih hierarhij med znanimi elementi uprizoritvenega prostora, na drugi pa je povezan s širšo težnjo povezovanja umetnosti in življenja, kjer gre za bojevanje pozicije umetnosti, ki ni le sekundarni privesek ekonomsko determinirane baze, temveč njen legitimni in realni soustvarjalec.

Če je torej prostor sredstvo, ki omogoča položaj stvari in možne odnose med njimi, je dejstvo, da sodobna umetnost, ki temelji na drugačnih modelih produkcije in vrednostnem sistemu, ki se vzpostavlja na urbanosti, družbeni kritičnosti in svetovljanskosti, v domačem kontekstu nima razvite infrastrukture, ki organizacijsko in konceptualno ustreza njeni specifični proizvodnji. Tej umetnosti si v lokalnem kontekstu ne glede na vse zahteve, analize, predloge in študije ter kreativne učinke, sproducirane v zadnjih dveh desetletjih, ni uspelo izboriti niti legitimnega idejnega, konceptualnega prostora niti potrebnega fizičnega prostora. Četudi ta umetnost obstaja, nima zagotovljenega dejanskega, fizičnega prostora, s katerim bi kontinuirano gradila in zagotavljala možne relacije/odnose do drugih sistemov. Sodobna umetniška produkcija je pozicionirana v polje zasebnih zavodov, ki ne premorejo primerne infrastrukture za svoje delovanje (medtem ko državne institucije čakajo, da jih roka kulturnopolitične reforme odreši neefektivnega modela produkcije in delovanja), kar pomeni, da je vzpostavljanje skupnosti oziroma odnosov med stvarmi in ljudmi v prostoru do skrajnosti oteženo. Naj kot evidentni primer navedem samo negotovi status Stare elektrarne kot edino v zadnjih desetih letih pridobljeno infrastrukturno pridobitev neodvisne scene. Njeno delovanje je, kot je povedala sedanja upraviteljica prostora Nevenka Koprivšek (Bunker), formalnopravno zagotovljeno do konca leta 2008, »kaj bo po letu 2008, ni znano nikomur«.

Ali lahko računamo na razsodne odločitve in pogajanja? Glede na dejstvo, da je ministrstvo za kulturo v prostor vložilo precej nepovratnih sredstev, s čimer je delu umetniške produkcije zagotovilo življenje in delovanje, vsekakor upamo, da bo akterjem, med katere poleg ministrstva spadata še Mestna občina Ljubljana in podjetje Elektro, uspelo manifestirati konstruktivno gesto, s čimer bodo podprli nadaljnje oblikovanje sodobnih kulturno-organizacijskih modelov in njim primernih prostorov.